

Provincie Zeeland
T.a.v. leden van de Provinciale Staten van Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Middelburg, 6 december 2017

Onderwerp: suggesties voor de kadernota omgevingsvisie

Beste leden van de Provinciale Staten van Zeeland,

Zeeland is op weg naar de nieuwe economie. Maatschappelijke en economische veranderingen gaan sneller dan ooit tevoren. Op weg naar een economie die circulair is, die rekening houdt met de draagkracht van de aarde en van de mensen op die aarde. Naast de financiële telt nu net zozeer de ecologische, sociale als de intellectuele waarde. Ook is niet-duurzaam produceren niet meer van deze tijd en zal uiteindelijk leiden tot verlies. Waar ecologie en economie ooit tegenstanders waren, gaan ze steeds meer in elkaar op en werken ze samen.

Binnenkort besluit u over de kadernota voor de Omgevingsvisie Zeeland 2018. De visie die Zeeland op weg helpt naar een nieuwe economie. In grote lijnen zijn we het dan ook eens met de keuzes uit de Kadernota. Maar wij willen als Natuurmonumenten en Zeeuwse Milieufederatie graag nog een aantal suggesties doen.

Naar aanleiding van de voorgestelde keuzes door Gedeputeerde Staten en de beraadslaging in de Commissie Ruimte van 24 november 2017 vinden wij dat de nota meer ambitie mag nastreven op een drietal punten: de kustvisie, landbouw en leefomgevingskwaliteit. Daarnaast willen we op één essentieel onderwerp, klimaat, de enorme urgentie benadrukken. Wij hebben een groot urgentiebesef wat betreft het onderwerp klimaat. Uit de nota komt nu onvoldoende naar voren dat u dit urgentiebesef deelt.

Kustvisie

Wij staan positief tegenover het voorstel van GS, onder 1.2 verblijfsrecreatie, dat de kaders en het principe van de Kustvisie worden overgenomen voor heel Zeeland als randvoorwaarden voor mogelijke economische ontwikkelingen. Dit schept duidelijkheid voor de economische activiteiten in relatie tot de mogelijke ruimtelijke impact en creëert daarmee ook nieuwe kansen en mogelijkheden. Daarbij is het

JohnW stem voor natuur en milieu

wel van belang dat de kaders en principes goed worden uitgewerkt in de Omgevingsvisie en dat er niet alleen verwezen wordt naar de Kustvisie. Onze organisaties denken de komende maanden graag mee over de omzetting van de kaders uit de Kustvisie naar de Omgevingsvisie.

Wel moet er zo snel mogelijk worden begonnen met een uitwerking van de regiovisies/gebiedsopgaves (randzones) rondom de Deltawateren. Dit is een heel waardevol onderdeel van de Kustvisie, die wij graag zo snel mogelijk gerealiseerd willen zien voor de Deltawateren. Regiovisies benadrukken de regionale identiteit en differentiatie, geven helderheid door afspraken over het beschermen, versterken en beleven van bestaande lokale kwaliteiten en bieden specifieke ontwikkelkansen per aandacht- en beschermingsgebied.

Wij willen voorstellen dat Provinciale Staten een andere keuze amendeert op 3.4 Randen Deltawateren, bij voorkeur C. In een deel van de randzones zien wij dat recreatief-economische ontwikkelingen voor meer druk gaan zorgen op de unieke Zeeuwse kwaliteiten (natuur, landschap, donkerte, weidsheid, etc.). Zonder een goede regiovisie ontstaan daar de komende jaren knelpunten en wrijving tussen de verschillende maatschappelijke belanghebbenden.

Duurzame Zeeuwse landbouw

Wij zouden graag zien dat de Provinciale Staten zich meer zal inzetten voor een algemene verduurzaming van de landbouw in Zeeland. Op een aantal punten in de keuzevoorstellen wordt gekozen voor een te laag ambitieniveau.

Zo is natuurinclusieve landbouw een enorme kans voor de multifunctionele landbouwbedrijven in Zeeland. Deze aspecten benoemen en de bereidheid vanuit de provincie om deze ontwikkeling te faciliteren zal een enorme sprong voorwaarts in de ontwikkeling van duurzame landbouw betekenen. Wij begrijpen dat de keus voor een overstap naar natuurinclusief voor grootschalige bedrijven niet vanzelfsprekend is, maar ook voor deze bedrijven blijft het belang van een robuuste natuurlijke omgeving en biodiversiteit aanwezig, bijvoorbeeld in het kader van gewasbescherming. De ZMf zal het initiatief nemen om met ZLTO samen te werken aan meer biodiversiteit en natuurinclusief werken. Het Zeeuwse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer richten zich op het moment ook in toenemende mate op samenwerking met boeren om natuurinclusieve landbouw te integreren in de bedrijfsvoering. Deze ontwikkeling biedt een kans voor biodiversiteit, maar ook een enorme kans voor een economisch gezonde en duurzame bedrijfsvoering.

Daarnaast verwachten wij dat bij uitbreiding van de glastuinbouw en intensieve veehouderij standaard een slag wordt gemaakt naar meer duurzaamheid. Er moet een stap voorwaarts worden gemaakt in

deze sectoren op het gebied van duurzame bedrijfsvoering, waarbij niet wordt gestreefd naar korte termijn economische waardevolle investeringen, zoals schaalvergroting, maar lange termijn ontwikkelingen worden gestimuleerd om de sector een echte duurzame economische boost te geven. Een degelijk provinciaal toetsingskader voor uitbreidingen bij de intensieve veehouderij is van belang. Dit toetsingskader dient gericht te zijn op volksgezondheid, dierenwelzijn en ontwikkelruimte passend binnen de normen voor stikstof. Op dit moment is over het algemeen een investering in één van bovenstaande thema's voldoende om groen licht te krijgen voor uitbreiding.

Wij stellen aanpassingen voor van de voorkeursopties op een drietal punten:

- ☀ De voorgestelde optie bij de landbouw (voorkeursoptie 1.3 C) aanvullen met de kansen die natuurinclusieve landbouw biedt;
- ☀ Bij de Glastuinbouw (1.4) de koppeling met de voorwaarde voor het realiseren van de klimaatdoelstellingen uit optie C ook in de voorkeursoptie B verwerken;
- ☀ Bij de intensieve veehouderij (1.5) pleiten wij voor de uitwerking met alle stakeholders van een toetsingskader waar alle uitbreidingen aan moeten voldoen.

Leefomgevingskwaliteit

Zeeland is met haar ligging in de Delta een groenblauwe oase tussen de dichtbevolkte regio's van de Randstad, Brabant en Vlaanderen. De eilandenstructuur, de afwisseling tussen water en land en de Deltawerken zorgen voor een unieke beleving. Het is hét resultaat van een eeuwenlange strijd tegen het water. Het zicht vanaf de duinen, de veiligheid achter de dijk, alles is doordrenkt van een waterrijke geschiedenis. De hogere kreekruggen, moeren, ongelijke poelgronden, slingerende bloemdijken, open uitgestrekte agrarische polders en historische dorpjes en steden bieden een enorme landschappelijke kwaliteit.

De beleving hiervan is onder meer afhankelijk van donkerte en stilte. Dit zorgt niet alleen voor welzijn en gezondheid bij de inwoners van Zeeland. Het heeft ook een enorme toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht.

Wij stellen voor aan Provinciale Staten om in het beleid de steeds zeldzamer, maar gewaardeerde kwaliteiten van donkerte en stilte (3.2.1) ook te laten gelden voor de gebieden die nu 's nachts al zeer donker zijn, optie B. Als deze waarden verdwijnen, krijgen we ze niet gemakkelijk weer terug. Daarom willen als bescherming (3.2.2) voorstellen om voor optie B te gaan.

Klimaatsverandering

De afgelopen jaren is steeds duidelijker geworden dat klimaatverandering een impact heeft en een enorme impact gaat hebben op onze samenleving. Dit vraagt om snel handelen, ook van de Provincie Zeeland, om te komen tot een Zeeuws programma waarin ook vernieuwende maatregelen worden opgenomen, zoals ook pas in uw aangenomen klimaatmotie is verwoord. De kadernota gaat daar nog niet voldoende op in. Op dit moment richt de kadernota bij klimaatadaptatie zich vooral op risicogebieden en de regionale waterkeringen, maar in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie van oktober 2017 wordt er ook aandacht gevraagd voor een aantal andere (belangrijke) hoofdpunten. Zoals het benutten van meekoppelkansen bij maatregelen ter voorkoming van overstromingen en zeespiegelstijging en het stimuleren en faciliteren van bijvoorbeeld innovatieve ideeën door de overheden.

Bijvoorbeeld de kans om een overstroming te verkleinen (1e laag meerlaagsveiligheid) hoeft niet alleen de dijk te zijn. Er zijn legio innovatieve ideeën waarmee met zachtere veiligheidsmaatregelen kan worden gewerkt. Daar liggen meekoppelkansen met bijvoorbeeld energietransitie en natuurontwikkeling (onder andere is een bijdrage aan de instandhoudingsdoelen een kans). De realisatie hiervan vraagt echter wel stimulering van innovatieve ideeën en facilitering voor pilots. De realisatie vraagt ook niet alleen van het Waterschap en Rijkswaterstaat een visie hierop. De ruimtelijke impact zal vaak groter zijn dan alleen de waterkering. De provincie kan vanuit haar (planologische) rol als partner en katalysator meewerken om de innovatie ideeën en pilots te verwezenlijken. De ZMf zal begin volgend jaar, namens o.a. de groene organisaties, over de kansen van klimaatverandering een aanzet geven in de Thijs Kramerlezing.

Wij vragen aan Provinciale Staten om helder en duidelijk de urgentie uit te spreken voor oplossingen en kansen van klimaatverandering, waaronder het stimuleren van innovatie en meekoppelkansen.

Wij hopen dat bovenstaande u helpt om een kadernota vast te stellen met een duurzame ambitie op de thema's kustvisie, landbouw en leefomgevingskwaliteit én een groot urgentiebesef voor de klimaatvraagstukken.

Met vriendelijke groet,
Ook namens Natuurmonumenten,

Ira von Harras
directeur ZMf